

ที่ ศย ๐๑๖/ว ๘๖๑

สำนักงานศาลยุติธรรม
ถนนรัชดาภิเษก เขตจตุจักร
กทม. ๑๐๙๐๐

๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่อง โครงการส่งเสริมการประสานความร่วมมือด้านการยุติธรรมของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙

เรียน หัวหน้าหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม

สิ่งที่ส่งมาด้วย สรุปปัญหาข้อขัดข้องและแนวทางแก้ไขของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมฯ
จำนวน ๑ ชุด (๒๑ หน้า)

ตามที่สำนักงานศาลยุติธรรมได้จัดสรรงบประมาณโครงการส่งเสริมการประสาน
ความร่วมมือด้านการยุติธรรมของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙
เพื่อให้หน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมดำเนินการ พร้อมกับขอให้รายงานผลการดำเนินงาน
ตามโครงการฯ ดังกล่าว นั้น

บัดนี้ สำนักงานศาลยุติธรรมได้รวบรวมผลการดำเนินงานตามโครงการฯ ดังกล่าว
เรียบร้อยแล้ว ในการนี้ จึงขอส่งสรุปปัญหาข้อขัดข้องและแนวทางแก้ไขของหน่วยงานในกระบวนการ
ยุติธรรมมาเพื่อทราบ ทั้งนี้ ขอให้หน่วยงานดาวน์โหลดเอกสารสิ่งที่ส่งมาด้วยจากเว็บไซต์สำนักกฎหมาย
และวิชาการศาลยุติธรรม www.jla.coj.go.th

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนันต์ อินทุฤดี)

เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม

สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม
ส่วนประสานความร่วมมือทางกฎหมาย
โทร. ๐ ๒๕๑๒ ๘๕๐๖
โทรสาร ๐ ๒๕๔๑ ๒๒๖๒

สรุปปัญหาข้อขัดข้องและแนวทางแก้ไขปัญหาของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม
ตามโครงการส่งเสริมการประสานความร่วมมือด้านการยุติธรรม
ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙

๑. ศาลชั้นต้นไม่สังกัดภาค

๑.๑ พนักงานอัยการ

๑) ขอให้พนักงานอัยการโจทก์ระบุที่อยู่/หมายเลขโทรศัพท์ของผู้เสียหายแนบท้ายฟ้อง และแจ้งผู้เสียหายให้มาศาลในวันนัดไกล่เกลี่ย/สมานฉันท์

๒) ขอให้เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์หน้าบัลลังก์ลงคำสั่งศาลในระบบคอมพิวเตอร์โดยเร็ว และเป็นปัจจุบัน เนื่องจากไม่สามารถตรวจสอบคำสั่งศาลได้ เช่น กรณีขอขยายระยะเวลายื่นคำให้การ ทำให้อาจเกิดความผิดพลาดในการดำเนินคดี

๓) การส่งคำร้องขอขยายระยะเวลาต่าง ๆ เช่น คำร้องขอขยายระยะเวลายื่นคำให้การ เป็นต้น ขอให้ศาลพิจารณาตามความจำเป็นในแต่ละคดีโดยเฉพาะคดีที่พนักงานอัยการแก้ต่างให้กับหน่วยงานของรัฐ ซึ่งหน่วยงานของรัฐอาจยื่นคำขอขยายระยะเวลายื่นคำให้การไปก่อนแล้วทำให้เหลือระยะเวลาให้พนักงานอัยการทำคำให้การยื่นต่อศาลน้อยลง

๔) ขอให้ผู้พิพากษาบันทึกถ้อยคำพยานให้คู่ความได้ยินโดยชัดเจน เพื่อสามารถโต้แย้ง และให้พยานตอบได้ทันทีหากมีการบันทึกไม่ตรงกับที่พยานเบิกความ

๕) คดีที่ต้องสืบพยานเอกสารจำนวนมาก ขอให้ทำบันทึกถ้อยคำพยานแทนการซักถาม จะช่วยประหยัดเวลาในการพิจารณาคดี

๑.๒ พนักงานสอบสวน

๑) การฝากขังในข้อหาฆ่าเสพติด พนักงานสอบสวนมักไม่แยกน้ำหนัทยาเสพติดออกจากสิ่งห่อหุ้ม ส่งผลให้การใช้ดุลพินิจในการปล่อยชั่วคราวอาจไม่ตรงกับปริมาณหรือน้ำหนัทยาเสพติดที่ได้รับ

๒) ขอให้ระบุวันฝากขังโดยระบุวันเริ่มต้นและวันสิ้นสุด และเลขมาตราในการกระทำผิด ในคำร้องฝากขัง และกรณีผู้ต้องหาที่กระทำความผิดซ้ำซากหรือเป็นขบวนการ ขอให้ระบุในคำร้องเพื่อประกอบดุลพินิจในการปล่อยชั่วคราว

๓) กรณีผู้ต้องหาเป็นคนต่างด้าว ขอให้ระบุในคำร้องขอฝากขังว่าสามารถพูดภาษาไทย ได้หรือไม่ หากไม่สามารถพูดภาษาไทยได้ ในทางพิจารณาจะต้องจัดหาล่ามให้

๔) ขอให้ส่งตัวจำเลยตามหมายจับในวันเปิดทำการ ไม่ควรนำตัวมาส่งศาลในวันเสาร์ เนื่องจากวันเสาร์เปิดทำการเฉพาะรับคำร้องขอฝากขังครั้งที่ ๑

๕) กรณีไม่สามารถนำผู้ต้องหามาศาลได้ เนื่องจากผู้ต้องหาบาดเจ็บหรือป่วย ขอให้ให้นำใบรับรองแพทย์มาแสดง

๖) พนักงานอัยการขอให้พนักงานสอบสวนถือปฏิบัติตามขั้นตอนการปฏิบัติงานตามกฎระเบียบที่ได้กำหนดโดยเคร่งครัด และหากสถานีตำรวจใดมีผู้เชี่ยวชาญโดยตรง ขอให้ประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญ จะทำให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลได้เร็วขึ้น

๗) การสืบพยานล่วงหน้าสามารถกระทำได้ตามกฎหมาย หากผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นชาวต่างชาติมีความจำเป็นต้องเดินทางกลับ และเพื่อให้คำพยานมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น ควรบันทึกภาพและเสียงประกอบไว้ในสำนวนการสอบสวน

๑.๓ หมายความ

๑) ขอให้กรอกข้อมูลในคำแถลงให้ครบถ้วนเพื่อสะดวกในการติดต่อกลับ เช่น หมายเลขโทรศัพท์

๒) ขอให้คู่ความ/หมายความแจ้งเจ้าหน้าที่งานอุทธรณ์ฎีกา คิดคำนวณค่าธรรมเนียมชั้นอุทธรณ์ฎีกาล่วงหน้าอย่างน้อย ๗ วัน ก่อนยื่นคำร้อง และควรยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาก่อนครบกำหนด ๓ - ๕ วัน ทั้งนี้ ควรติดป้ายประชาสัมพันธ์ให้คู่ความทราบบริเวณงานอุทธรณ์ฎีกา

๓) ขอให้ศาลแจ้งหมายขอแรงเพื่อมาพบจำเลยล่วงหน้า ซึ่งถ้าจำเลยต้องขังอยู่ ขอให้เบิกตัวจำเลยมาพบหมายขอแรงก่อนวันนัด เพื่อสามารถให้ความรู้แก่จำเลยและต่อสู้คดีได้เต็มที่

๔) ศาลจดในรายงานกระบวนการพิจารณาว่าให้จ่ายเงินรางวัลหมายความขอแรงเป็นจำนวนเท่าใด และขอให้หมายความรีบดำเนินการรับเงินรางวัลให้ทันก่อนสิ้นปีงบประมาณ

๑.๔ พนักงานงานคุมประพฤติ

๑) การประกันตัวผู้ต้องหาในคดีฟื้นฟูของสำนักงานคุมประพฤติจะมีคณะกรรมการฯ พิจารณาในการให้ประกัน ซึ่งต้องมีเสียงเกินกึ่งหนึ่งจึงจะให้ประกันได้ และส่วนใหญ่เป็นข้าราชการประจำไม่ได้ทำงานในหน่วยงานเดียวกัน จึงนัดประชุมคณะกรรมการฯ ในทุกวันอังคารและวันพฤหัสบดี ทั้งนี้ มีความเห็นว่าควรจะให้ประกันตัวได้ทุกวันในเวลาราชการ

๑.๕ เจ้าพนักงานบังคับคดี

๑) ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทำหนังสือถึงศาลว่ากรณีใดที่ไม่สามารถปฏิบัติตามคำสั่งศาล (การออกหมายบังคับคดีให้กระทำการและหมายคุมครองชั่วคราว)

๒) กรณีคู่ความนำเงินใช้แทนหรือชำระหนี้ตามคำพิพากษามาวางศาล เมื่อศาลมีหนังสือแจ้งไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดี ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีนำหนังสือดังกล่าวแนบติดกับหมายบังคับคดีเพื่อรอให้เจ้าพนักงานตามคำพิพากษามาตั้งเรื่องการบังคับคดี รวมถึงกำหนดแนวทางปฏิบัติในการแจ้งคู่ความ

๓) ปัญหาการงดการขายทอดตลาดหรืองดการบังคับคดีในกรณีมีการยื่นคำร้องขัตทรัพย์ ต้องให้ศาลมีคำสั่งรับคำร้องขัตทรัพย์เสียก่อนจึงจะงดการขายทอดตลาด แต่ถ้ายังไม่มีคำสั่งศาลก็ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการขายทอดตลาด

๔) คดีที่ต้องคัดถ่ายเอกสารอย่างเร่งด่วน ขอให้ประสานงานทางโทรศัพท์กับหัวหน้างานเก็บสำนวนคดีแดงล่วงหน้า

๑.๖ อื่น ๆ

- ๑) ควรปรับปรุงระบบการประชุมทางจอภาพในศาลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- ๒) ให้คู่ความยื่นคำแถลงขอให้ศาลมีคำสั่งจ่ายเช็คในนามกรมบัญชีกลางพร้อมแนบเอกสารที่เกี่ยวข้องประกอบ เนื่องจากผู้พิพากษาบางท่านจะจ่ายเช็คคืนค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าทนายความในนามกระทรวงการคลังไม่ใช่กรมบัญชีกลาง ทำให้ไม่สามารถนำเช็คไปเบิกจ่ายตามระเบียบฯ
- ๓) ศาลแพ่งกรุงเทพใต้มีระบบการแจ้งคำสั่งทาง SMS โดยต้องติดต่อลงทะเบียนกับศาลเสียก่อนจึงจะสามารถดำเนินการได้
- ๔) ขอให้ศาลเพิ่มช่องทางการติดต่อทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยแจ้งและอธิบายเกี่ยวกับคู่มือการปฏิบัติงานโดยใช้ระบบติดต่อสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-Court) ของศาล พร้อมจัดทำเอกสารประกอบ
- ๕) การจัดทำล่ามในคดีแพ่งไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ดังเช่นคดีอาญา แต่คู่ความสามารถตกลงกันว่าจะใช้ล่ามของสำนักการต่างประเทศ โดยคู่ความต้องดำเนินการติดต่อประสานกับล่ามและเสียค่าใช้จ่ายเอง
- ๖) ควรจัดตั้งศาลชำนาญพิเศษหรือแผนกคดีในการพิจารณาคดีตามกฎหมายฟอกเงิน และกฎหมายป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย หรือจัดอบรมสัมมนาให้แก่ผู้พิพากษา เนื่องจากคดีดังกล่าวมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น
- ๗) ศาลภาษีฯ จัดทำคู่มือการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีภาษีอากร ฉบับประชาชน เพื่อเผยแพร่ความรู้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีภาษีอากรและเพื่อให้ผู้ถูกประเมินภาษีอากรใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลได้ด้วยตนเอง
- ๘) ปัญหาการสืบพยานและการยื่นเอกสาร เอกสารของกรมศุลกากรเป็นภาษาต่างประเทศซึ่งพนักงานอัยการต้องให้กรมแปล แต่กรมไม่มีเจ้าหน้าที่แปลโดยตรง ศาลภาษีฯ มีแนวทางให้เจ้าหน้าที่ศาลแปล โดยจะรับเจ้าหน้าที่ที่สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ ในการนี้ การพิจารณาคดีในศาลต้องใช้ภาษาไทย ซึ่งถ้าศาลจะใช้เอกสารส่วนใดให้แปลเฉพาะส่วนที่จำเป็น
- ๙) การเสนอแก้ไขกฎหมายเรื่องระยะเวลาการนำตัวเด็ก/เยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง ซึ่งเป็นระยะเวลาสั้นเกินไป
- ๑๐) คดีที่นายจ้างฟ้องเพิกถอนคำสั่งของพนักงานตรวจแรงงาน หากให้มีการไกล่เกลี่ย อาจทำให้คำสั่งของพนักงานตรวจแรงงานไม่มีผล และทำให้ลูกจ้างเสียเปรียบ เนื่องจากลูกจ้างมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการไกล่เกลี่ยน้อยกว่านายจ้าง ทั้งนี้ จะไม่ดำเนินการไกล่เกลี่ยคดีที่นายจ้างฟ้องเพิกถอนคำสั่งของพนักงานตรวจแรงงาน โดยให้นำคดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณาด้วยการสืบพยาน

๒. ศาลจังหวัด

๒.๑ พนักงานอัยการ

- ๑) ขอให้พนักงานอัยการระบุที่อยู่/หมายเลขโทรศัพท์ของผู้เสียหายในคำฟ้องให้ชัดเจน เพื่อความสะดวกในการแจ้งสิทธิผู้เสียหายและติดตามเพื่อนัดไกล่เกลี่ย/สมานฉันท์ฯ

๒) ควรยื่นฟ้องก่อนเวลา ๑๔.๐๐ น. เนื่องจากคู่ความอาจขอประกันตัวและไม่สามารถหาหลักประกันได้ทัน ทั้งนี้ ขอความร่วมมือในการส่งสำนวนของพนักงานสอบสวนด้วย

๓) พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีล่าช้าโดยเฉพาะในวันศุกร์ ทำให้ผู้ต้องหา/จำเลยถูกคุมขังอยู่ที่เรือนจำหลายวัน เนื่องจากยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวไม่ทัน จึงขอให้จัดทำคำฟ้องส่งศาลทราบทางโทรสารเพื่อจัดเตรียมเอกสารการขอปล่อยชั่วคราวและร่างคำพิพากษาไว้ล่วงหน้า

๔) กรณีตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๔/๑ ขอให้พนักงานอัยการแจ้งผู้เสียหายทราบว่าจะยื่นฟ้องวันใด และให้ผู้เสียหายมาศาลในวันฟ้อง กับระบุชื่อ/ที่อยู่ของผู้เสียหายในคำฟ้องเพื่อแจ้งสิทธิให้ผู้เสียหายทราบ (โดยเฉพาะคดีศาลแขวง) และการยื่นฟ้องคดีแพ่งของผู้เสียหายๆ สามารถยื่นคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมได้ตามที่กฎหมายกำหนดไว้

๕) ควรระบุในคำฟ้องเกี่ยวกับการทักวันต้องขังให้จำเลยในคดีอาชญากรรมที่เคยถูกควบคุมตัวในคดีอื่นๆ

๖) กรณียื่นคำฟ้องไม่มีตัวจำเลย เนื่องจากถูกควบคุมในคดีของศาลอื่น ขอให้แนบสำเนาหมายขังด้วย

๗) ไม่ควรขอหมายเรียกพยานช่วงใกล้วันนัด เพื่อให้พยานที่ได้รับหมายมีเวลาเตรียมความพร้อมในการมาศาล หรือหากมีเหตุขัดข้องจะได้แก้ไขปัญหาได้ทันก่อนวันนัด

๘) ควรระบุที่อยู่ของพยานในหมายเรียกให้ชัดเจน เพื่อศาลสามารถส่งหนังสือแจ้งเตือนพยานได้

๙) พนักงานอัยการไม่แจ้งผลการส่งหมายเรียกพยานให้ศาลทราบ ครั้นถึงวันนัดได้แถลงขอลื่อนคดี ทำให้ต้องเสียวันนัดเนื่องจากนัดล่วงหน้า จึงขอให้ตรวจสอบผลการส่งหมายเรียกพยาน หากมีเหตุขัดข้องหรือไม่สามารถมาศาลได้ในวันนัด ให้แถลงขอสืบพยานปากดังกล่าวล่วงหน้า หรือหากย้ายภูมิลำเนา ก็ขอสืบพยานผ่านระบบการประชุมทางจอภาพ

๑๐) ขอให้พนักงานอัยการลงชื่อในสำนวนให้ครบถ้วน

๑๑) คดีที่จำเลยหลบหนีและจับได้ในภายหลัง เมื่อมีการยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ หากศาลนัดพิจารณาในวันรุ่งขึ้น เจ้าหน้าที่ศาลจะให้นิติกรอัยการลงลายมือชื่อทราบคำสั่งศาล เพื่อนำไปแจ้งให้พนักงานอัยการโจทก์ทราบ แต่หากกำหนดนัดนานกว่า ๑๕ วันขึ้นไป เจ้าหน้าที่ศาลจะออกหมายนัดแจ้งให้พนักงานอัยการทราบ

๑๒) โดยปกติศาลจะไม่ตัดหรือจำกัดพยานของพนักงานอัยการ เว้นแต่การตัดหรือจำกัดพยานไม่ทำให้เสียความยุติธรรมและทำให้การพิจารณาคดีรวดเร็วขึ้น

๑๓) กรณียื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์/ฎีกาหลายครั้ง ดังนี้ กำหนดให้ยื่นคำขอได้ไม่เกิน ๓ ครั้ง

๑๔) กรณีสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๕ การเสนอคำสั่งไม่ฟ้องเดิมเสนอผู้ว่าฯ แก้ไขใหม่เสนอ ผบ.ตร.ภาค ทำให้เกิดความล่าช้า

๑๕) เมื่อผู้ประกันมาชำระค่าปรับที่ศาล ถ้ามีการยึดทรัพย์ไว้ ควรให้ผู้ประกันไปชำระค่าธรรมเนียมในการถอนการยึดทรัพย์กับเจ้าพนักงานบังคับคดีก่อน แล้วจึงจะถอนการยึดทรัพย์

๒.๒ พนักงานสอบสวน/เจ้าหน้าที่ตำรวจ

- ๑) ขอให้ตรวจสอบข้อมูลของผู้ถูกออกหมายจับให้ชัดเจน
- ๒) กรณีมีการขอเปลี่ยนแปลงหมายจับ ให้แนบต้นฉบับหมายจับเดิม พร้อมรายละเอียดประกอบการพิจารณาของศาล
- ๓) กรณีมีผู้แทนมายื่นคำร้องขอหมายค้น/จับ ให้ระบุหมายเลขโทรศัพท์ของเจ้าของสำนวน และเมื่อศาลต้องการไต่สวนหรือสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมต้องพร้อมมาศาลทันที
- ๔) ขอให้รายงานผลการค้น/จับ ภายในเวลาที่กำหนดและให้รายงานในภาพรวมของแต่ละเดือนที่มาขอออกหมายค้น/จับ เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบและติดตามผล
- ๕) ขอให้รายงานผลการนิยามัยค้น ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ขอ และรายงานผลการนิยามัยจับ ภายใน ๗ วันนับแต่วันที่ขอ
- ๖) ศาลจัดทำตัวอย่างคำร้องขอมัดฟ้องฝากขังตั้งแต่ครั้งที่ ๑ - ๗ ให้แต่ละสถานี เพื่อปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน และขอให้ดำเนินการตามแบบฟอร์มที่จัดส่งให้อย่างเคร่งครัด
- ๗) ขอให้ นำแบบฟอร์มคำร้องฝากขัง/คำร้องพินทุลงในเว็บไซต์ของศาล เพื่อให้พนักงานสอบสวนสามารถดาวน์โหลดแบบฟอร์มและนำไปใช้ในรูปแบบเดียวกัน
- ๘) การยื่นคำร้องขอฝากขังในคดีอาเสพติดครั้งแรก ขอให้ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับปริมาณของยาเสพติดในคำร้อง เนื่องจากศาลต้องใช้เป็นข้อมูลประกอบการดุลพินิจกำหนดวงเงินประกัน ผู้ต้องหาหากมีการร้องขอปล่อยชั่วคราว
- ๙) กรณีฝากขังครั้งแรก ขอให้เจ้าพนักงานผู้ยื่นคำร้อง (ไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของสำนวน) อยู่รอจนกว่าขั้นตอนจะแล้วเสร็จ ซึ่งหากมีข้อขัดข้องเกี่ยวกับคำร้อง ศาลจะได้สอบถามหรือมีการแก้ไขให้ถูกต้อง ทำให้พนักงานสอบสวนไม่ต้องมาศาลหลายครั้ง
- ๑๐) กรณีศาลเปิดทำการวันเสาร์ครึ่งวันเช้า ขอให้เลื่อนเป็นเปิดทำการครึ่งวันบ่าย เนื่องจากหากมีการจับผู้ต้องหาส่งช่วงเวลากลางคืนของวันศุกร์ พนักงานสอบสวนไม่อาจดำเนินการส่งศาลได้ทันในช่วงเช้าของวันเสาร์ ทั้งนี้ การเปิดเวรศาลแขวงเป็นระเบียบของสำนักงานศาลยุติธรรม ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้
- ๑๑) ไม่ควรยื่นคำร้องขอฝากขังช่วงใกล้หมดเวลาราชการ เนื่องจากคู่ความ/ญาติ อาจไม่สามารถหาหลักทรัพย์มาประกันตัวได้ทัน ทั้งนี้ ควรยื่นคำร้องฝากขังในช่วงเช้า
- ๑๒) ขอให้ทุกสถานีตรวจสอบการแจ้งครบกำหนดฝากในแต่ละวันผ่านไลน์งานมัดฟ้องฝากขัง ซึ่งจะแจ้งให้ทราบในแต่ละวันก่อนครบกำหนดฝากขังล่วงหน้าอย่างน้อย ๑ วัน หากมีเหตุขัดข้องหรือจำเป็นเร่งด่วน ขอให้ประสานเจ้าหน้าที่ศาลล่วงหน้าทางโทรศัพท์หรือไลน์
- ๑๓) ขอให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการส่งหมายของพยาน รายงานผลให้ศาลทราบก่อนวันนัด
- ๑๔) ขอให้เจ้าพนักงานตำรวจส่งรายงานผลการส่งหมายเรียกภายใน ๑๕ วัน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ศาลต้องตรวจสอบความพร้อมของสำนวนก่อนถึงวันนัด ซึ่งหากมีเหตุขัดข้องจะได้แก้ไขให้ทันก่อนถึงวันนัด

๑๕) กรณีหมายเรียกพยานมาเบิกความซึ่งมีเหตุต้องเลื่อนคดี ถ้าศาลทราบเหตุก่อนวันนัด จะแจ้งให้พยานทราบ แต่กระชั้นชิดก็ไม่สามารถแจ้งล่วงหน้าได้ทัน ดังนี้ การยื่นบัญชีระบุพยานขอให้ระบุหมายเลขโทรศัพท์ของพยานที่สามารถติดต่อได้ ส่วนการเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางกรณีพยานเดินทางมาศาลแต่ไม่ได้เบิกความ ไม่มีกฎหมาย/ระเบียบใดกำหนดให้เบิกค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ได้

๑๖) ขอให้ตำรวจที่ได้รับหนังสือแจ้งให้มาเป็นพยานในศาล ส่งใบตอบรับการเป็นพยานมาให้ศาลก่อนวันนัดอย่างน้อย ๗ วัน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ต้องตรวจสอบและจัดทำรายงานเสนอศาลเพื่อทราบก่อนถึงวันนัด

๑๗) ค่าตอบแทนพยานศาลอยู่ระหว่างพิจารณาแก้ไข กับกรณีที่มาศาลแล้วไม่ได้เบิกความ

๑๘) ตำรวจไม่สามารถจัดหาล่ามแต่ละภาษาได้ ทำให้ไม่สามารถสื่อสารได้อย่างถูกต้อง เช่น ภาษาจีน ภาษาไทใหญ่ จึงขอให้ศาลช่วยจัดหาล่ามหรือติดต่อสำนักงานศาลยุติธรรมเพื่อจัดหาล่าม โดยใช้ระบบวิดีโอกับล่ามในการติดต่อสื่อสาร เป็นต้น

๑๙) ศาลได้ประกาศวันเปิดทำการพิเศษให้ทราบทางเว็บไซต์ของศาล และมีหนังสือแจ้งวันเปิดทำการพิเศษไปยังผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดฯ เพื่อให้แจ้งแก่สถานีตำรวจทุกแห่งทราบต่อไป

๒๐) แบบพิมพ์ศาลสามารถดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์สำนักงานศาลยุติธรรม และไม่ต้องดัดแปลงแบบข้อความที่กำหนด

๒.๓ หมายความ

๑) ตามหลักเกณฑ์สามารถใช้ตำแหน่งหมายความเป็นหลักประกันได้ แต่ต้องมีหลักฐานรายได้แสดงต่อศาล

๒) สภามหาความจะจัดทำทำเนียบรายชื่อหมายพร้อมหมายเลขโทรศัพท์ติดต่อไว้ที่สถานีตำรวจฯ ละ ๑๕ รายชื่อ เพื่อให้พนักงานสอบสวนโทรแจ้งในกรณีต้องมีหมายความเข้ารับการสอบสวนด้วย

๓) คดีจัดการพิเศษไม่สามารถนัดวันอื่นได้ เนื่องจากอาจส่งผลกระทบต่อคดีต่อเนื่อง โดยได้เพิ่มวันนัดให้คือนัดนอกเวลาทำการปกติในวันอาทิตย์

๔) การยื่นฟ้องคดีพิพาทเกี่ยวกับที่ดิน ขอให้หมายความนำหนังสือรับรองประเมินราคาที่ดินของเจ้าพนักงานที่ดินมายื่นพร้อมคำฟ้องเพื่อคำนวณอัตราค่าธรรมเนียมศาลได้ถูกต้อง

๕) สำนักงานศาลยุติธรรมมีหนังสือตอบข้อหาหรือว่า ค่าส่งหมายนัดไต่สวนมูลฟ้องและสำเนาคำฟ้องให้จำเลยในคดีอาญาที่ราษฎรเป็นโจทก์ ไม่ใช่ค่าธรรมเนียมที่ห้ามมิให้เรียกตามมาตรา ๒๕๒ เมื่อมีการยื่นฟ้องต้องมีการวางค่าใช้จ่ายในการส่งคำคู่ความ

๖) กรณีจำเลยให้การรับสารภาพในคดีอัตราโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป ที่ต้องสืบพยานโจทก์ประกอบคำสารภาพ หากต่อมาจำเลยปฏิเสธจะไม่สามารถสืบพยานได้ในวันนี้ เพราะพนักงานอัยการจะไม่ทราบ จึงขอให้หมายความรีบทำคำให้การปฏิเสธและเสนอให้ศาลทราบล่วงหน้า เพื่อแจ้งพนักงานอัยการให้ทราบก่อนที่จะนำพยานมาสืบ โดยการเปลี่ยนเป็นนัดตรวจพยานหลักฐานในวันนั้นทันที ผู้พิพากษาจะจดยละเอียดคำให้การต่อสู้คดีของจำเลยไว้เพื่อยืนยันว่าจำเลยต่อสู้คดีประเด็นใด

๗) ศาลได้แก้ไขให้การพิมพ์คำพิพากษาแล้วเสร็จไม่เกิน ๒ สัปดาห์

๘) เมื่อทนายความยื่นคำร้องขอรับเงินรางวัล ศาลจะออกเช็คให้ภายใน ๕ วันทำการ จึงขอให้มารับเช็คได้ที่

๙) ควรจัดมุมบริการโดยมีเครื่องคอมพิวเตอร์ ปริ้นเตอร์ และกระดาษ ส่วนเครื่อง จอสัมผัสสำหรับบริการประชาชนที่ศาล ควรบอกวิธีใช้งานพอสังเขป และปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน

๒.๔ ราชทัณฑ์

๑) ศาลร่วมกับเรือนจำจัดโครงการหมายปล่อยทัณฑ์ โดยเมื่อศาลสั่งอนุญาตให้ปล่อย ชั่วคราวในช่วงเช้า สามารถปล่อยตัวจำเลยได้ก่อนเที่ยงวัน

๒) การออกหมายซึ่งระหว่างสอบสวน ระบุจำนวนวันที่ศาลอนุญาตให้ฝากขังระหว่าง คดีของศาลจังหวัดกับคดีของศาลแขวงผิดพลาดบ่อยครั้ง เช่น คดีของศาลแขวงจะระบุให้ฝากขัง ๑๒ วัน ทำให้การนำส่งหมายซึ่งระหว่างสอบสวนที่ครบฝากขังมาศาลไม่ครบถ้วน ผู้พิพากษาลงนามในหมาย ไม่ครบทุกหมาย พิมพ์ชื่อ-สกุล และฐานความผิดในหมายไม่ถูกต้อง ดังนี้ ขอให้เจ้าหน้าที่ตรวจทานและ เพิ่มความระมัดระวังมากขึ้น

๓) ขอให้ระบุในหมายกักขัง กรณีผู้ต้องกักขังเป็นบุคคลต่างด้าว ว่ามีสัญชาติใด และ สถานีตำรวจใดเป็นผู้จับกุม เพื่อสะดวกในการคืนตัวให้พนักงานสอบสวนเมื่อรับโทษครบตามคำพิพากษา แล้วดำเนินการผลักดันออกนอกประเทศ ตามหนังสือสั่งการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องกักขังเป็นบุคคลต่างด้าว

๔) การออกหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุดมาให้เรือนจำมีความล่าช้า เนื่องจากสำนวนที่ครบ กำหนดออกหมายดังกล่าว ส่วนมากอยู่ระหว่างดำเนินการของงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่พิมพ์คำพิพากษา หรือคู่ความขอขยายระยะเวลาการยื่นอุทธรณ์-ฎีกา หรือขอคัดถ่ายเอกสาร จึงต้องเป็นไปตามระบบการเดิน ของสำนวน แต่หากสำนวนคดีใดมีความจำเป็นเร่งด่วน สามารถแจ้งขอออกหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุด ก่อนได้

๕) ขอให้ศาลแนบสำเนาคำพิพากษาและหมายคดีถึงที่สุดให้กับเรือนจำ เนื่องจากกรม ราชทัณฑ์มีนโยบายให้ผู้ต้องขังคดีถึงที่สุดต้องมีสำเนาคำพิพากษาจัดเก็บไว้ในทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง

๖) ศาลเห็นว่าข้อดีของการคุยแบบตะโกนเป็นการป้องกันการกระทำผิดได้ หากใช้โทรศัพท์ อาจทำให้สามารถสื่อสารเพื่อกระทำความผิดในห้องควบคุมได้ แต่ก็เห็นด้วยกับการอำนวยความสะดวก เพราะห้องควบคุมคงมีมาตรการที่เข้มงวดอยู่แล้ว ทั้งนี้ ศาลรับไว้พิจารณาเพื่อขอขบประมาณจัดสรร โทรศัพท์ภายในเพื่อติดตั้งในห้องควบคุมสำหรับสื่อสารระหว่างญาติกับผู้ต้องขัง

๗) ตามระเบียบเรือนจำกรณีนักโทษเด็ดขาด การย้ายผู้ต้องขังจะไม่แจ้งให้ศาลทราบ ขอให้เจ้าหน้าที่ศาลประสานกับเรือนจำเพื่อตรวจสอบว่ามีตัวหรือไม่ โดยให้มีผู้ประสานกลางทั้งศาลและ เรือนจำ

๘) การจัดสถานที่จอดรถรับ-ส่งผู้ต้องขัง ควรจัดไว้ในที่ที่ไม่พลุกพล่านเพื่อป้องกันไม่ให้ ญาติผู้ต้องขังซุกซ่อนสิ่งของต้องห้ามให้แก่ผู้ต้องขัง

๙) ขอให้จัดหาเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ให้เพียงพอกับปริมาณงานคดี

๒.๕ พนักงานคุมประพฤติ

๑) ขอให้ศาลระบุข้อมูลในบันทึกแจ้งการคุมประพฤติให้ถูกต้องครบถ้วน ทั้งอัตราโทษ ฐานความผิด รวมทั้งเงื่อนไขการรายงานตัวและการทำงานบริการสังคม เพื่อพนักงานคุมประพฤติได้นำข้อมูลชี้แจงให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทราบตรงตามที่กำหนดไว้ในคำสั่งศาล

๒) ขอให้ศาลส่งหนังสือแจ้งคำสั่งสืบเสาะฯ (คป.๑) โดยเร็ว พร้อมแนบเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น คำฟ้อง บัญชีระบุพยาน เป็นต้น เพื่อเป็นข้อมูลให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการตามคำสั่งศาล ได้ครบถ้วน ตรงประเด็นและทันเวลา

๓) เมื่อศาลมีคำสั่งให้สืบเสาะฯ ขอให้ถ่ายสำเนาคำฟ้อง หมายชี้แจง รายงานกระบวนการพิจารณา และสัญญาประกัน (กรณีประกันตัว) ส่งให้พนักงานคุมประพฤติ

๔) การจัดส่งรายงานคุมประพฤติสืบเสาะจำเลยมีความล่าช้า ควรแจ้งให้ศาลทราบก่อน ถึงวันนัด ๓ - ๕ วัน เพื่อศาลมีเวลาพิจารณาผลการสืบเสาะและใช้ประกอบการเขียนคำพิพากษาในคดี

๕) ขอให้ศาลสั่งสืบเสาะบางประเด็น เช่น ประวัติครอบครัว ภูมิหลัง ความเสียหาย การบรรเทาผลร้าย ประวัติการกระทำความผิด ประวัติการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ

๖) ขอให้ศาลระบุจำนวนเงินค่าปรับที่เหลือหลังจากหักวันต้องขัง และระบุจำนวนชั่วโมงในการทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับว่ากี่ชั่วโมงถือเป็นหนึ่งวันให้ชัดเจนในคำสั่งศาล ซึ่งศาลมีแบบฟอร์มกรอกรายละเอียดดังกล่าว

๗) ขอให้เจ้าหน้าที่ศาลตรวจสอบใบนัดและคำพิพากษาก่อนแจ้งให้จำเลยไปพบพนักงานคุมประพฤติ และแนบคำพิพากษาเฉพาะในส่วนที่มีเงื่อนไขการคุมประพฤติไปกับ คป.๔ ทุกครั้ง หากมีการพิมพ์ คป.๔ ผิดไปจากคำพิพากษา

๘) ขอให้สำนักงานคุมประพฤตินำกระดาษ A๔ ไว้ที่ศาลเพื่อช่วยลดภาระของศาลเรื่องการถ่ายคำฟ้องและรายงานกระบวนการพิจารณา

๒.๖ สำนักงานบังคับคดี

๑) กรณีมีคำร้องขอตัดทรัพย์ กันส่วน ขอรับชำระหนี้บุริมสิทธิ ขอเฉลี่ยทรัพย์ ศาลจะกำหนดเลขคดีขึ้นใหม่ เช่น รข. รก. รข. รณ. ซึ่งมีได้ระบุเลขคดีเดิมที่ผู้ร้องได้ยื่นคำร้อง ทำให้มีปัญหาในการตรวจสอบว่ายื่นคำร้องเข้ามาในคดีใด จึงขอให้ระบุในหมายนัดได้สวน และหนังสือแจ้งคำสั่งศาลว่าคดีเดิมเป็นคดีหมายเลขแดงใด

๒) คำพิพากษาหน้าหมายบังคับคดีมิได้ระบุในส่วนค่าฤชาธรรมเนียมศาล เมื่อคู่ความมาติดต่อขอวางชำระหนี้ตามคำพิพากษาหรือโจทก์มาแถลงขอถอนการยึด คู่ความต้องไปขอคัดถ่ายสำเนาบัญชีค่าฤชาธรรมเนียมที่ศาล จึงขอให้ศาลจัดทำบัญชีค่าฤชาธรรมเนียมระบุที่หมายบังคับคดีเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน

๓) หมายบังคับคดีที่แนบมาพร้อมสำเนาสัญญาประนีประนอมยอมความ ไม่มีลายมือชื่อเจ้าหน้าที่ศาลรับรองสำเนา ซึ่งเอกสารราชการที่เจ้าพนักงานบังคับคดีใช้อ้างอิงต่อคู่ความในคดี หากไม่มีลายมือชื่อเจ้าหน้าที่รับรอง อาจทำให้เอกสารขาดความน่าเชื่อถือ จึงขอให้เจ้าหน้าที่ศาลลงชื่อรับรองสำเนาในสัญญาทุกหน้า

๔) ขอให้ศาลระบุนวันฟ้องในหมายบังคับคดีเพื่อประโยชน์ในการคำนวณดอกเบี้ยตามคำพิพากษา

๕) แบบฟอร์มคำขอยึด ผน ที่ทำการ (แบบ ๓ก) มีช่องเอกสารประกอบการยึดไม่ครบถ้วน ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่ทราบว่าเอกสารประกอบการยึดมีอะไรบ้างที่เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องการเพิ่มเติม ซึ่งศูนย์สารสนเทศ กรมบังคับคดี จะดำเนินการแก้ไขแบบให้ครบถ้วนเพื่อสะดวกในการดำเนินการต่อไป

๖) ตาม ป.วิ.อ. ที่แก้ไขใหม่ เจ้าพนักงานบังคับคดีที่ได้รับเรื่องแจ้งยึดทรัพย์หลักประกันจากเจ้าพนักงานศาล ขอให้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเอกสารที่ต้องใช้ในการตั้งเรื่องบังคับคดีว่ามีอะไรบ้าง ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

๗) สำนวนใดมีรูปถ่ายประกอบอยู่ในคำร้องขอลดปล่อยตัวชั่วคราว ขอให้ใช้รูปถ่ายภาพเดิมไปพลางก่อน เพื่อลดภาระงานและค่าใช้จ่ายในการออกไปถ่ายภาพที่ดินกรณีมีการขายทอดตลาด

๘) การขออนุญาตคัดถ่ายรายงานกระบวนการพิจารณาไม่สามารถอนุญาตให้คัดถ่ายจากเครื่องคอมพิวเตอร์เจ้าหน้าที่หน้าบัลลังก์ได้ เนื่องจากศาลไม่มีงบประมาณ หากเจ้าพนักงานบังคับคดีขอได้ หน่วยงานอื่นก็จะร้องขอได้ จึงขอให้คัดถ่ายได้ที่จุดเดียวคือห้องเก็บสำนวน

๒.๗ สำนักงานที่ดิน

๑) คำสั่งศาลควรมีความชัดเจน เพื่อการปฏิบัติงานได้ตรงตามคำสั่ง

๒) ที่ดินซึ่งเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวมีราคาลดลงมาก สำนักงานที่ดินแจ้งว่ากรมธนารักษ์เป็นหน่วยงานที่กำหนดราคาประเมิน

๓) ศาลจะมีหนังสือถึงเจ้าพนักงานที่ดินให้ทำแผนที่พิพาทส่งต่อศาลไม่น้อยกว่า ๔๕ วัน และจะให้คู่ความเป็นคนมารับหนังสือจากศาลไปติดต่อเจ้าพนักงานที่ดินโดยตรง

๔) ขั้นตอนการจัดทำรังวัด เมื่อมีหนังสือขอทำแผนที่พิพาท สำนักงานที่ดินจะมีหนังสือแจ้งเจ้าของที่ดินข้างเคียง ประกอบกับคิวรังวัดมีอยู่จำนวนมากถึง ๙๐ วัน จึงขอให้ศาลมีหนังสือขออนัดล่วงหน้า ๓ เดือน และขอให้ศาลส่งหนังสือไปในคราวเดียวกันเพื่อจัดเจ้าหน้าที่ไปรังวัดในคราวเดียวกัน

๕) ขอให้สำนักงานที่ดินระบุจำนวนค่าใช้จ่ายในการรังวัดที่ดินเพื่อทำแผนที่พิพาทในหนังสือนำส่งแผนที่พิพาทหรือในแผนที่พิพาท เพื่อความสะดวกและความถูกต้องในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมใช้แทนคู่ความฝ่ายที่แพ้คดี

๖) ถ้ากฎหมายมิได้กำหนดว่าห้ามเรียกค่าใช้จ่าย สำนักงานที่ดินสามารถเรียกเก็บได้หรือมีหนังสือแจ้งมายังศาลว่ามีค่าใช้จ่ายอะไรบ้างที่คู่ความต้องชำระให้กับสำนักงานที่ดิน เพื่อศาลมีคำสั่งให้คู่ความชำระค่าดำเนินการหรือค่าคัดถ่ายเอกสารให้แก่สำนักงานที่ดินต่อไป

๗) ศาลขอเอกสารต้นฉบับของสำนักงานที่ดินไปแล้วไม่ส่งต้นฉบับคืน ดังนี้ ควรใช้สำเนาเอกสารที่มีการรับรองสำเนาถูกต้องจากสำนักงานที่ดิน

๘) หากมีหนังสือแจ้งอายัดที่ดิน ขอให้เจ้าหน้าที่ส่วนบริการประชาชนฯ ระบุทั้งเลขที่โฉนดที่ดิน เลขที่ดิน และหน้าสำรวจ ให้ครบถ้วน

๒.๘ อื่นๆ

๑) ศาลได้ปรับเปลี่ยนโปรแกรมระบบสารสนเทศสำนวนคดีใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงาน โดยระบบดังกล่าวสามารถค้นหาข้อมูลคดีได้สะดวกรวดเร็วกว่าเดิม และเพิ่มเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับผู้มาติดต่อราชการอีก ๒ จุด คือ งานเก็บสำนวนและศูนย์หน้าบัลลังก์

๒) ศาลได้กำหนดวิธียื่นคำคู่ความ คือ (๑) กรณีในวันนัดพิจารณาให้ยื่นที่ศูนย์หน้าบัลลังก์ (๒) กรณีตามปกติให้ยื่นที่งานเก็บสำนวน (๓) กรณีที่เกี่ยวกับการเงินให้ยื่นที่งานการเงิน

๓) ขอให้ฝากเงินค่าตอบแทนพยานสำรองไว้กับเจ้าหน้าที่หน้าบัลลังก์ เพื่อสามารถจ่ายค่าตอบแทนได้ทันทีที่เบิกความและลงชื่อเรียบร้อยแล้ว

๔) เกณฑ์การกำหนดหลักประกันเป็นดุลพินิจของศาลโดยพิจารณาจากหลายปัจจัย กรณีเตรียมหลักทรัพย์ไม่พอหรือจำนวนไม่ใกล้เคียงกับระเบียบข้อกำหนดของศาล สามารถขอ ผัดส่งหลักทรัพย์ที่ขาดได้ และมีแนวทางปฏิบัติการขอลปล่อยชั่วคราวของศาลที่ให้ยื่นคำร้องขอทราบวงเงินประกัน หรือขอความช่วยเหลือได้จากสำนักงานยุติธรรมจังหวัดซึ่งมีกองทุนหลักทรัพย์ในการประกันกรณีที่ต้องหาหรือจำเลยยากจน

๕) สำนักงานพัฒนาสังคมฯ จะตรวจสอบรายชื่อผู้พร้อมปฏิบัติหน้าที่นักจิตวิทยาให้รัดกุม ก่อนส่งบัญชีรายชื่อให้ศาล และกำชับผู้ทำหน้าที่ต้องแจ้งเหตุขัดข้องกรณีไม่อาจมาปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ศาลทราบก่อนวันนัดอย่างน้อย ๗ วัน

๓. ศาลแขวง

๓.๑ พนักงานอัยการ

๑) พนักงานอัยการยื่นฟ้องล่าช้า โดยเฉพาะเวรเปิดทำการศาลแขวงฯ นอกเวลาราชการ ซึ่งศาลปิดทำการเวลา ๑๒.๓๐ น.

๒) ขอให้บรรยายฟ้องในคดีเสพอว่า พนักงานสอบสวนรับตัวผู้ต้องหาจากคณะอนุกรรมการฯ เมื่อใด ถูกควบคุมตัวเป็นเวลาเท่าใด หากมีกรณีเคยหลบหนีขอให้บรรยายพฤติการณ์ประกอบข้อเท็จจริง

๓) กรณีจำเลยถูกฟ้องในคดีอื่นและถูกขังหรือปล่อยชั่วคราวระหว่างพิจารณาโดยจำเลยไม่ได้หลบหนี หรือถูกขังหรือจำคุกตามคำพิพากษา ถือว่ามีตัวจำเลยอยู่ในอำนาจศาลแล้ว พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องได้และศาลจะเบิกตัวจำเลยมาดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

๔) พนักงานอัยการไม่มาลงชื่อในสำนวนคดีอาญารับสารภาพ (ฟ้องวาจา) ให้ครบถ้วนในแต่ละวัน ทำให้การปฏิบัติงานในขั้นตอนต่อไปมีความล่าช้า

๕) ขอให้พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนมาศาลตามกำหนดนัดแม้จะมีใช้วันนัดสืบพยาน หากติดราชการขอให้มอบหมายพนักงานอัยการท่านอื่นมาแทน โดยสามารถตอบและแถลงข้อเท็จจริงในสำนวนคดีได้

๖) กรณีถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง ยอมความ ขอให้นิติกรอัยการประสานยกเลิกวันนัดกับพยานที่ขอหมายเรียกไว้ เพื่อมิให้เสียเวลาเดินทางมาศาล

๓.๒ พนักงานสอบสวน/เจ้าหน้าที่ตำรวจ

- ๑) พนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบในคดีความศาลเพื่อยื่นคำร้องขอผิดฟ้องด้วยตนเอง
- ๒) ขอให้พนักงานสอบสวนแจ้งปัญหาข้อขัดข้องการรายงานผลการจับกุม/การตรวจค้นให้ศาลทราบภายในกำหนด
- ๓) ขอให้ผู้นำจับและตำรวจเจ้าของคดีติดตามผลของคดีและติดต่อขอรับเงินสินบนนำจับและเงินรางวัลจากศาล เพื่อแก้ปัญหาเงินค้ำประกันที่ศาล
- ๔) การขอยกเลิกการพินทุฯ ขอให้แนบคำสั่งคณะอนุกรรมการฯ และเอกสารอื่นประกอบให้ครบถ้วน
- ๕) สำนวนสอบสวนของพนักงานสอบสวนบางสำนวนไม่ชัดเจน ไม่ครบองค์ประกอบความผิดเป็นเหตุให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง และศาลอาจพิพากษายกฟ้องได้ พนักงานอัยการจึงต้องสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติม ดังนี้ ขอให้พนักงานสอบสวนตรวจสอบสำนวนสอบสวนก่อนที่จะนำมาฟ้องให้ถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมาย
- ๖) การฟ้องคดีอาญาในศาลแขวง โจทก์อาจฟ้องคดีด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือ ในคดีที่ผู้ต้องหาได้รับสารภาพ ให้พนักงานสอบสวนนำผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการโดยไม่ต้องสอบสวนและให้ฟ้องคดีด้วยวาจา ซึ่งมีข้อตกลงระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับสำนักงานอัยการ ให้ตำรวจเป็นผู้พิมพ์คำฟ้องด้วยวาจาและให้พนักงานอัยการตรวจแก้ไขให้ถูกต้อง

๓.๓ หมายความ

- ๑) ขอให้ตรวจสอบสำเนาใบอนุญาตว่าความในแต่ละคดีว่าหมดอายุหรือไม่ หากหมดอายุและมีการต่ออายุ ขอให้แสดงหลักฐานการต่ออายุ
- ๒) ใบแต่งตั้งหมายความ/ใบมอบฉันทะให้เสมียนหมาย หากมีรอยลบด้วยน้ำยาลบคำผิดไม่ต้องเซ็นชื่อกำกับ
- ๓) ขอให้หมายขอแรงติดต่อกับจำเลยก่อนถึงวันกำหนดนัดพิจารณาคดีตามที่อยู่หรือเบอร์โทรศัพท์ที่แจ้งไว้ในหนังสือศาลตั้งหมายขอแรง
- ๔) กรณีสถาบันการเงินเป็นโจทก์ยื่นฟ้อง ควรจัดประชุมหมายความโจทก์เพื่อให้หมายความมีอำนาจตัดสินใจนำข้อเสนอเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยในศาล และควรได้รับมอบอำนาจเจรจาไกล่เกลี่ยสามารถตกลงลดหรืองดดอกเบี้ยผิดนัดทั้งหมดหรือบางส่วนได้ตามสมควร เพื่อมิให้กระบวนการไกล่เกลี่ยต้องล่าช้าหรือเลื่อนคดีออกไป ทั้งนี้ ควรส่งสัญญาประนีประนอมยอมความต่อศาลตรวจลงหน้า ๗ วันเพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการทำสัญญา
- ๕) หมายความประสงค์สืบพยานที่อยู่ในต่างจังหวัด ซึ่งพยานไม่สะดวกเดินทางมาศาล ดังนี้ ในวันตรวจพยานหลักฐานหรือประชุมคดี ขอให้หมายความแจ้งว่ามีพยานที่จะสืบอยู่ที่ใด กับให้ศึกษาระเบียบการสืบพยานทางไกลผ่านจอภาพของศาลฯ ซึ่งกำหนดรายละเอียดไว้โดยติดต่อได้ที่งานประชาสัมพันธ์

๓.๔ สำนักงานบังคับคดี

- ๑) การติดต่อสำนักงานบังคับคดี ควรมีช่อง Fast Track เพื่อเปิดช่องบริการคดีที่ไม่มีข้อยุ่งยาก

๓.๕ อื่นๆ

๑) สำนักงานยุติธรรมจังหวัดมีกองทุนยุติธรรมเพื่อช่วยเหลือประชาชนทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา ปัญหาคือในคดีมีโนสาเร่ซึ่งเจ้าหน้าที่ศาลดำเนินการบันทึกคำฟ้องด้วยวาจาไปแล้ว บางคดีจำเป็นต้องจ้างทนายความเนื่องจากคู่ความอีกฝ่ายสู้คดี เจ้าหน้าที่ศาลไม่สามารถช่วยดำเนินคดีให้ได้ เพราะนอกเหนืออำนาจหน้าที่ โจทก์ต้องหาทนายความมาสู้คดี มิฉะนั้น ย่อมเสียเปรียบจำเลย

๒) ขอให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมจัดทำคู่มือชักจูงแนวทางปฏิบัติให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการติดต่อประสานงานในการให้ความช่วยเหลือประชาชน กับจัดประชุมสัมมนาให้ความรู้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานหรือชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้ที่ปฏิบัติงานมีความเข้าใจที่ถูกต้องและประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างทันท่วงที ไม่ทำให้เสียสิทธิทางกฎหมาย

๔. ศาลเยาวชนฯ

๔.๑ พนักงานอัยการ

๑) ขอให้พนักงานอัยการระบุหมายเลขโทรศัพท์ในหมายเรียกพยาน เพื่อให้ศูนย์ประสานงานพยานโทรแจ้งยกเลิกวันนัดให้พยานทราบ

๒) คดีที่เด็กและผู้ใหญ่ร่วมกันกระทำความผิด ซึ่งคดีเยาวชนฯ จะตัดสินเร็วกว่าคดีของผู้ใหญ่ที่ฟ้องต่อศาลจังหวัด/ศาลแขวง เวลาพิจารณาอุทธรณ์ พนักงานอัยการคดีเยาวชนฯ ต้องรอผลคดีของศาลจังหวัด/ศาลแขวง และหากพนักงานอัยการมีความเห็นไม่อุทธรณ์ก็ต้องรอความเห็นจากผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาคฯ ทำให้พนักงานอัยการคดีเยาวชนฯ ต้องขยายเวลาอุทธรณ์หลายครั้ง ดังนี้ ศาลจะใช้ดุลพินิจขยายระยะเวลาอุทธรณ์ให้ แต่ขอให้พนักงานอัยการติดตามผลคดีอย่างใกล้ชิดและไม่ควรขอขยายเวลาอุทธรณ์หลายคราว

๔.๒ พนักงานสอบสวน/เจ้าหน้าที่ตำรวจ

๑) การจับเด็กอายุไม่เกิน ๑๕ ปี อันเป็นความผิดซึ่งหน้า ต้องมีหมายจับด้วย มิเช่นนั้น ศาลจะยกคำร้อง

๒) ศาลได้จัดโครงการรับคำร้องขอตรวจสอบการจับล่วงหน้าทางโทรสาร ซึ่งหากเจ้าหน้าที่ตรวจสอบแล้วเอกสารมีข้อผิดพลาดจะได้แจ้งให้แก้ไขให้เรียบร้อยก่อนนำมายื่นต่อศาล

๓) กรณีที่ต้องส่งตัวเด็กหรือเยาวชนมาตรวจสอบการจับที่ศาลเป็นเฉพาะกรณีมีการจับเท่านั้น เว้นแต่กรณีที่พนักงานสอบสวนประสงค์ให้ศาลควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนไว้ในอำนาจของศาลก็ส่งตัวมาศาลเพื่อให้ศาลออกคำสั่งควบคุมตัวไว้ได้

๔) ขอให้ยื่นคำร้องขอผิดฟ้องก่อนเวลา ๑๔.๐๐ น. เนื่องจากถ้าเป็นคดีที่เด็กและเยาวชนถูกควบคุมตัวอยู่ในสถานพินิจ ศาลจะต้องสอบถามคำร้องขอผิดฟ้องทางไกลผ่านจอภาพไปยังสถานพินิจ ซึ่งหากยื่นคำร้องหลังเวลาดังกล่าวจะทำให้การปฏิบัติงานไม่สะดวก เนื่องจากสถานพินิจฯ ต้องนำเด็กและเยาวชนขึ้นนอนนอนในเวลาประมาณ ๑๖.๐๐ น.

๕) ขอให้พนักงานสอบสวนตรวจสอบสำนวนที่จะครบผิดฟ้องในครั้งต่อไปผ่านทางไลน์งานคดี และขอให้ยื่นผิดฟ้องล่วงหน้าก่อนวันครบกำหนดผิดฟ้อง ๑ วัน หรือในวันครบกำหนดผิดฟ้องก่อนเวลา ๑๑.๐๐ น.

๖) ศาลได้นำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้ เพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดตามมาตรา ๙๐ และมาตรา ๑๓๒ โดยให้โอกาสกลับไปปรับปรุง แก้ไข บำบัดฟื้นฟูตามมาตรการที่ศาลเห็นสมควร โดยถือว่าเด็กหรือเยาวชนดังกล่าวอยู่ในภาวะที่ขาดความยั้งคิดขาดประสบการณ์ ควรได้รับโอกาสในการปรับปรุงแก้ไขแทนการพิพากษาของศาล แต่หากให้โอกาสแล้วแต่ไม่ยอมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ศาลก็จะใช้มาตรการที่หนักขึ้น และหากพบว่าเมื่อศาลปล่อยตัวไปแล้วยังกระทำความผิด ผู้พบเห็นหรือตำรวจสามารถจับหรือแจ้งมายังศาลเพื่อยกคดีขึ้นพิจารณาเปลี่ยนแปลงคำสั่งให้เหมาะสมต่อไป

๔.๓ หมายความ/ที่ปรึกษากฎหมาย

๑) ที่ปรึกษากฎหมายมีจำนวนไม่เพียงพอ เนื่องจากหมายความจะสมัครเป็นที่ปรึกษากฎหมายได้ ต้องเข้ารับการอบรมและผ่านการทดสอบ ซึ่งต้องใช้งบประมาณดำเนินการในเรื่องนี้เป็นจำนวนมาก บางคนผ่านการอบรมแล้วก็ได้เข้าเป็นที่ปรึกษากฎหมาย

๒) ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าที่ปรึกษากฎหมายคนใดมีพฤติกรรมที่จะไม่รักษาผลประโยชน์สูงสุดให้แก่เด็กและเยาวชนตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ขอให้แจ้งศาลทราบเพื่อพิจารณาดำเนินการตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาต่อไป

๓) ปัจจุบันจะส่งจ่ายค่าตอบแทนที่ปรึกษากฎหมายต่อเมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว

๔) สำนักงานตำรวจไม่มีงบประมาณสำหรับจ่ายค่าตอบแทนให้ที่ปรึกษากฎหมายที่มาร่วมฟังการสอบสวนที่สถานีตำรวจ ทำให้บางครั้งไม่มีที่ปรึกษากฎหมายมาเข้าร่วม เกิดความล่าช้าในการนำตัวผู้ต้องหาส่งตัวต่อศาล จึงขอให้สภาพนายความจัดส่งที่ปรึกษากฎหมายให้กับพนักงานสอบสวน

๕) ขอให้ที่ปรึกษากฎหมายมาอยู่เวรประจำวันตามคำสั่งของศาล หากติดธุระหรือไม่สามารถมาศาลได้ ขอให้ยื่นใบเปลี่ยนเวรก่อนวันมาอยู่เวร

๔.๔ สถานพินิจฯ

๑) เมื่อคดียุติแล้วจะต้องดำเนินการส่งเรื่องขอหลบประวัติอาชญากรรมเด็กและเยาวชนไปยังสำนักงานตำรวจแห่งชาติโดยต้องนำหนังสือคำสั่งยุติคดีมาประกอบ ซึ่งหากศาลได้ส่งหนังสือดังกล่าว สถานพินิจฯ ก็สามารถดำเนินการได้โดยที่เด็กหรือเยาวชนและผู้ปกครองไม่ต้องมายื่นคำร้องที่สถานพินิจฯ

๒) สถานพินิจฯ ได้ควบคุมตัวเด็กและเยาวชนตามคำสั่งศาล หากพนักงานสอบสวนมีเหตุจำเป็นต้องสอบสวนเด็กหรือเยาวชนเพิ่มเติมและต้องนำตัวออกนอกสถานพินิจฯ จะต้องยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขออนุญาตก่อนเสมอ ถือเป็นแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับกฎหมาย

๓) การพิจารณาคดีของศาลเยาวชนฯ จำเป็นต้องมีรายงานการสืบเสาะข้อเท็จจริงจากสถานพินิจฯ ประกอบการพิจารณาคดี จึงขอให้หมายความ ที่ปรึกษากฎหมาย นำคู่ความไปให้ถ้อยคำต่อพนักงานคุมประพฤติประจำสถานพินิจฯ เพื่อศาลไม่ต้องเลื่อนคดีและเสียเวลาในการพิจารณาคดี

๔) การเขียนคำร้องขอคัดถ่ายเอกสารหรือตรวจสำนวนคดี ขอให้พนักงานคุมประพฤติแสดงหรือแนบสำเนาบัตรข้าราชการ เพื่อป้องกันกรณีบุคคลภายนอกแอบอ้าง

๕. ศาลแรงงาน

๑) ศาลยินดีจัดอบรมความรู้กฎหมายแรงงานให้แก่ฝ่ายนายจ้าง/ลูกจ้าง เพื่อแก้ปัญหากรณีสัญญาจ้างไม่รัดกุม

๒) ขอให้ทนายความดำเนินการให้ถูกต้องตามกระบวนการพิจารณาคดีแรงงานและการใช้แบบฟอร์ม

๓) การขอขยายระยะเวลาวางเงินตามคำสั่งของพนักงานตรวจแรงงาน กรณีนายจ้างฟ้องเพิกถอนคำสั่งพนักงานตรวจแรงงาน สามารถยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาได้ตามกฎหมาย ส่วนจำนวนระยะเวลาเป็นดุลพินิจของศาล ซึ่งต้องพิจารณาประกอบกับข้อเท็จจริงตามคำร้อง

๔) ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาบังคับให้ต้องไกล่เกลี่ยทุกคดีโดยผู้พิพากษา แม้คู่ความไม่ประสงค์ก็เป็นหน้าที่ของศาลที่ต้องดำเนินการไกล่เกลี่ย

๖. สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม

โครงการส่งเสริมการประสานงานความร่วมมือด้านการยุติธรรมของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม การสัมมนาเชิงวิชาการ เรื่อง “ ทิศทางเชิงนโยบายและกฎหมายในการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ ” วันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๕๙ ณ โรงแรมเจ้าพระยาปาร์ค กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้เข้าร่วมสัมมนาเป็นบุคลากรด้านกฎหมายทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวม ๙๐ คน โดยเนื้อหาการสัมมนา มีดังนี้

๑. การสัมมนา เรื่อง “ ทิศทางเชิงนโยบายและกฎหมายในการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ ” จัดขึ้นเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนมุมมองของนักกฎหมายทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเกี่ยวกับการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศในคดีพาณิชย์ระหว่างประเทศ โดยเน้นอนุสัญญากรุงเฮกว่าด้วยความตกลงเลือกศาล ค.ศ. ๒๐๐๕ (The 2005 Hague Convention on Choice of Court Agreement) หลักกฎหมายขัดกัน กฎหมายไทย และแนวคำพิพากษาของศาลฎีกา วัตถุประสงค์ของการสัมมนาครั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสในการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างวิทยากรและผู้เข้าร่วมการสัมมนา ตลอดจนรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนที่ต้องศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเป็นข้อมูลในการสัมมนาครั้งต่อไป ซึ่งความคิดเห็นที่ได้จากการสัมมนาจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการตัดสินใจกำหนดทิศทางเชิงนโยบายและกฎหมายในการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ ทั้งนี้ ในเวทีระดับภูมิภาคอาเซียนและระดับนานาชาติได้มีการพูดคุยถึงกลไกเกี่ยวกับกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ประเด็นที่กล่าวถึงอย่างมากคือการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ โดยเฉพาะอนุสัญญากรุงเฮกว่าด้วยความตกลงเลือกศาล ค.ศ. ๒๐๐๕ ซึ่งเพิ่งมีผลบังคับใช้และประเทศต่างๆ ในอาเซียนก็เริ่มมีการศึกษาผลกระทบและความเป็นไปได้ในการเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาดังกล่าว

๒. อาจารย์ ดร. กิตติวัฒน์ จันทน์แจ่มใส อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้บรรยายสรุปสาระสำคัญของอนุสัญญากรุงเฮกว่าด้วยความตกลงเลือกศาล ค.ศ. ๒๐๐๕ ดังนี้

ความเป็นมา อนุสัญญาฯ จัดทำโดยที่ประชุมแห่งกรุงเฮกว่าด้วยกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล เกิดจากความมุ่งหมายของคณะทำงานที่ต้องการให้คำพิพากษาของศาลสามารถบังคับใช้ได้เป็นสากลในลักษณะเดียวกับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการตาม New York Convention อนุสัญญาฯ ได้จัดทำแล้วเสร็จแล้วเมื่อปี ๒๕๔๘ (ค.ศ. ๒๐๐๕) แต่มีผลบังคับใช้เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๕๘ แสดงให้เห็น

พัฒนาการทางกฎหมายในเรื่องนี้ว่า แต่เดิมหลายประเทศยังมีความกังวลเกี่ยวกับข้อตกลงเลือกศาล แต่ปัจจุบันได้รับการยอมรับมากขึ้น มีรัฐเข้าเป็นภาคีจำนวนมาก โดยเฉพาะสหภาพยุโรป สำหรับประเทศไทย ยังไม่ได้เป็นภาคีของอนุสัญญาแต่อย่างใด แต่ประเด็นที่น่าสนใจคือประเทศสิงคโปร์ได้เข้าเป็นภาคีและจะมีผลบังคับใช้ในเดือนตุลาคม ๒๕๕๙ นี้

สาระสำคัญของอนุสัญญา ข้อตกลงเลือกศาลเป็นข้อตกลงในการระงับข้อพิพาท โดยคู่สัญญา ทำกันไว้ในสัญญาตกลงกันว่าเมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นจะฟ้องคดีที่ศาลใด ซึ่งสามารถทำได้ตามหลักเสรีภาพ ในการทำสัญญา เป็นประโยชน์แก่คู่สัญญาที่จะทราบได้ว่าเมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นจะต้องดำเนินการที่ศาลใด อย่างไรก็ตาม ข้อตกลงเลือกศาล (Choice of Court หรือ Choice of Forum) ไม่ใช่ข้อตกลงเลือกกฎหมาย (Choice of Law) ข้อตกลงเลือกกฎหมายเป็นข้อตกลงเลือกกฎหมายสารบัญญัติ ในขณะที่ข้อตกลงเลือกศาลเป็นข้อตกลงเลือกศาลที่จะพิจารณาข้อพิพาทนั้น

อนุสัญญาฯ ประกอบด้วยหลักการพื้นฐานที่สำคัญ ๓ ประการ ได้แก่

๑) ข้อตกลงเลือกศาลต้องมีผลใช้บังคับ ศาลที่ถูกเลือกต้องเป็นศาลที่มีเขตอำนาจและต้องรับพิจารณาคดี จะปฏิเสธไม่รับพิจารณาคดีโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรไม่ได้

๒) ศาลที่ไม่ได้รับเลือกย่อมไม่มีเขตอำนาจ ต้องปฏิเสธไม่รับพิจารณาคดี เพื่อให้ศาลที่ถูกเลือกเป็นศาลที่พิจารณาคดี

๓) ผลของคำพิพากษาของศาลที่ถูกเลือกต้องได้รับการยอมรับและบังคับตามในประเทศภาคี

ขอบเขตการใช้บังคับของอนุสัญญา ใช้บังคับกับข้อตกลงเลือกศาลแบบเด็ดขาดกับคดีแพ่ง และพาณิชย์ที่มีลักษณะระหว่างประเทศ ข้อตกลงเลือกศาลแบบเด็ดขาด (Exclusive choice of Court Agreement) คือข้อตกลงที่ให้อำนาจศาลที่ถูกเลือกไว้โดยตัดอำนาจของศาลอื่น หากเป็นข้อตกลงไม่เด็ดขาดจะไม่อยู่ในบังคับของอนุสัญญานี้ แต่ทั้งนี้ แต่รัฐภาคีสามารถตั้งข้อสงวนไว้ได้ แม้จะกำหนดให้บังคับใช้กับคดีแพ่งพาณิชย์ที่มีลักษณะระหว่างประเทศ แต่ส่วนมากนำมาใช้กับคดีพาณิชย์เป็นหลัก โดยมีข้อยกเว้นไม่ใช้บังคับกับบางเรื่อง เช่น บุคคลธรรมดา ครอบครัว มรดก หรือคดีพาณิชย์บางเรื่องที่มีกฎหมายบังคับเฉพาะแล้ว เช่น คดีล้มละลายหรือคดีขนส่งระหว่างประเทศ คดีภายใต้บังคับของอนุสัญญาต้องมีลักษณะระหว่างประเทศ คือต้องไม่ใช่คดีที่คู่สัญญาอยู่ในประเทศภาคีเดียวกัน และองค์ประกอบคดีต้องไม่เกี่ยวข้องเฉพาะแต่ประเทศถิ่นที่อยู่เท่านั้น เพียงข้อตกลงเลือกศาลอย่างเดียวไม่ทำให้คดีมีลักษณะระหว่างประเทศ

ตามข้อบท ๓ ของอนุสัญญาฯ ข้อตกลงเลือกศาลมีลักษณะดังนี้

๑) อยู่ภายใต้หลักสัญญาทั่วไปคือเป็นข้อตกลงร่วมกันของคู่สัญญา

๒) ต้องเป็นข้อตกลงเลือกศาลแบบเด็ดขาด คือกำหนดให้อำนาจของศาลที่เลือกไว้และตัดอำนาจของศาลอื่นๆ ในการพิจารณาคดี ทั้งนี้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าข้อตกลงเลือกศาลเป็นข้อตกลงเลือกศาลแบบเด็ดขาด

๓) ต้องเลือกศาลของประเทศที่เป็นภาคี

๔) เป็นข้อตกลงที่มีจุดประสงค์ในการระงับข้อพิพาท ไม่ว่าจะเกิดข้อพิพาทที่เกิดขึ้นแล้วหรือข้อพิพาทในอนาคต จะเป็นข้อพิพาทตามสัญญาหรือข้อพิพาททางละเมิดก็ได้

๕) ข้อตกลงต้องทำตามแบบที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา คือต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นหนังสือหรือเป็นอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ หากไม่ทำตามแบบ ก็จะไม่อยู่ภายใต้ขอบเขตการใช้บังคับของอนุสัญญานี้

๖) ข้อตกลงเลือกศาลมีผลแตกต่างหากจากสัญญาหลัก แม้สัญญาหลักจะเป็นโมฆะหรือโมฆียะ ข้อตกลงเลือกศาลก็อาจสมบูรณ์ได้

ผลของข้อตกลงเลือกศาล มีผลสำคัญ ๒ ประการคือ

๑) ศาลที่ถูกเลือกเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี ต้องรับคดีไว้พิจารณา ไม่อาจปฏิเสธไม่รับพิจารณาโดยอ้างกฎหมายภายใน หรืออ้างเหตุว่าการพิจารณาคดีไม่สะดวกหรือศาลอื่นเหมาะสมกว่าอย่างไรก็ตาม อนุสัญญาฯ ระบุข้อยกเว้น ศาลที่ไม่ถูกเลือกย่อมไม่มีอำนาจพิจารณาคดีนั้น จะต้องพักชะลอ หรือจำหน่ายคดี เพื่อให้คู่สัญญาไปพิจารณาคดียังศาลที่เลือกไว้

๒) คำพิพากษาที่ตัดสินโดยศาลที่ถูกเลือกจะต้องได้รับการยอมรับและบังคับตามให้ในประเทศภาคี ห้ามมิให้ศาลที่จะบังคับตามคำพิพากษาพิจารณาในเนื้อหาของคดีที่ตัดสินแล้ว มีหน้าที่เพียงบังคับให้ จะทบทวนคดีอีกไม่ได้ ทั้งอาจต้องยอมรับผูกพันตามข้อเท็จจริงที่ว่ากล่าวกันมาแล้ว ทั้งนี้มีข้อยกเว้นบางประการตามข้อบท ๙ เช่น ปัญหาความไม่สมบูรณ์ของข้อตกลงเลือกศาล ปัญหาเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความที่ไม่เป็นธรรม คำพิพากษาเกิดขึ้นโดยมีการฉ้อฉลในวิธีพิจารณาความ และการบังคับขัดต่อกฎหมายว่าด้วยความสงบเรียบร้อย หรือความไม่สอดคล้องกันของคำพิพากษาของศาลที่ตัดสินและศาลที่บังคับตาม เป็นต้น

๓. ปัจจุบันประเทศสิงคโปร์ได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ มีผลบังคับในเดือนตุลาคม ๒๕๕๙ ซึ่งประเทศสิงคโปร์ได้เชิญชวนประเทศในอาเซียนรวมถึงประเทศไทยเข้าเป็นภาคี ประเทศไทยยังมีท่าทีกลางๆ ในการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา ส่วนประเทศบรูไน ประเทศมาเลเซีย ประเทศเวียดนาม ได้เริ่มศึกษาความเป็นไปได้ในการเข้าเป็นภาคี ทั้งนี้ ประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาคือการเข้าเป็นภาคีจะเป็นประโยชน์หรือไม่ สามารถสร้างความแน่นอนให้นักลงทุนได้จริงหรือไม่เพียงใด

๔. รองศาสตราจารย์ ดร.พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แสดงความเห็น ว่า ข้อควรพิจารณาในกรณีประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ ผลดีผลเสียหรือผลกระทบต่างๆ ผันแปรตามเศรษฐกิจในเวลานั้นๆ ในปัจจุบันศาลไทยอาจไม่มีคดีประเภทนี้มากนัก แต่ท่าทีของศาลไทยในเรื่องนี้อาจมีผลทำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของการค้า การลงทุน ประเด็นที่ควรพิจารณาคือความหมายของคำว่านักลงทุนไทย นักลงทุนไทยคืออะไร ตัวอย่างเช่น ซีพีลาวลงทุนตามกฎหมายลาวแต่ผลกำไรได้ที่ไทยจะถือเป็นนักลงทุนไทยหรือไม่ ศาลไทยมีภารกิจต้องตอบโจทย์นี้ให้ชัดเจน อีกประการหนึ่งคือตามมาตรา ๓๓ ของอนุสัญญาฯ ประเทศไทยสามารถเลือกให้อนุสัญญาฯ มีผลเฉพาะเขตเศรษฐกิจพิเศษได้หรือไม่ ตัวอย่างเช่น ประเทศจีนให้บางส่วนเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ เป็นต้น

ศาลเป็นองค์กรอำนวยความยุติธรรม ซึ่งการอำนวยความยุติธรรมความยุติธรรมระหว่างประเทศเป็นสิ่งที่ศาลต้องให้ คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๕๘๕/๒๕๖๑ เป็นคำพิพากษาในยุคที่ประเทศไทยต้องการความเป็นเอกราชทางการศาล ถือเป็นคำพิพากษาประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญอันแสดงให้เห็นว่า คำพิพากษาของศาลต่างประเทศนั้น ศาลไทยอาจยอมรับบังคับบัญชา แต่ต้องเป็นคำพิพากษาของศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีนั้นได้ และต้องเป็นคำพิพากษาที่วินิจฉัยมูลคดีข้อพิพาทเสร็จเด็ดขาด คำพิพากษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าศาลไทยมีความเคารพต่อกฎหมายระหว่างประเทศ

เห็นว่า งานวิจัยอาจมีความจำเป็นเพื่อทราบผลดีผลเสียของการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ และเหตุใดประเทศภาคีส่วนใหญ่เป็นประเทศในยุโรป หากไม่มีความมั่นคงทางกฎหมาย ความมั่นคงทาง

เศรษฐกิจย่อมไม่เกิด ท่าทีของศาลจะทำให้นักลงทุนพิจารณาถึงการลงทุนในประเทศไทย คาดหมายว่าในประชาคมอาเซียนภายใน ๑๐ ปีข้างหน้า อาจมีสนธิสัญญาเกี่ยวกับการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาในคดีแพ่งและพาณิชย์ ส่วนใดที่ประเทศไทยมีความพร้อมก็อาจทำสนธิสัญญาทวิภาคีในเรื่องข้อตกลงเลือกศาลหรือการส่งหมายและการสืบพยาน ซึ่งก็อาจส่งเสริมความยุติธรรมในประชาคมอาเซียนได้

โดยสรุป ปัจจุบันทางปฏิบัติของประเทศไทยเกี่ยวกับการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศมีความสอดคล้องกับต่างประเทศอยู่แล้ว ในส่วนของการรับรองและยอมรับคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ รัฐนั้นเองเป็นผู้กำหนดเงื่อนไขในการยอมรับ เช่น เขตอำนาจศาลชอบ การตัดสินคดีชอบ เป็นต้น สำหรับอนุสัญญาฯ ที่ประเทศสิงคโปร์ได้เป็นภาคีนั้น เห็นว่าเป็นเพราะประเทศสิงคโปร์ต้องการเป็นศูนย์กลางการค้าบริการกฎหมาย ซึ่งประเทศไทยมีจุดแข็งมากกว่าในการเชื่อมต่อระหว่างสมาชิกอาเซียนเดิมและสมาชิกใหม่ หากจะตัดสินใจเข้าเป็นภาคีก็ไม่มีปัญหาอะไรเพียงแต่ต้องคำนึงถึงปัญหาว่าศาล ทนายความ มีความพร้อมหรือไม่ มหาวิทยาลัยมีความพร้อมเกี่ยวกับข้อมูลกฎหมายของประเทศต่างๆ หรือไม่ ในบริบทของประเทศไทย แม้ไม่มีกฎหมายลายลักษณ์อักษร แต่แนวคำพิพากษาของศาลฎีกาและแนวคิดทางวิชาการมีความชัดเจน หากประเทศไทยยังไม่อยากเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ ก็อาจจะมีทางเลือกก่อน หรือจัดทำความตกลงทวิภาคี รวมถึงใช้หลักต่างตอบแทน ตลอดจนปฏิรูปศาลไทยในการตอบรับ Free and Fair Market มากขึ้น

๕. นายเดชอุดม ไกรฤทธิ์ ประธานสภาทนายความ แสดงความเห็นว่าการกำหนดทิศทางเชิงนโยบายและกฎหมายในการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศต้องคำนึงถึงความพร้อมด้านภาษา กระบวนพิจารณาในศาลเป็นภาษาใด ซึ่งต้องเน้นภาษาอังกฤษเพราะเป็นภาษาราชการเดียวของประชาคมอาเซียน นอกจากนั้น ในการร่างกฎหมายใหม่ ข้อเท็จจริงต้องนิ่ง เรื่องนี้ต้องพิจารณาว่าข้อเท็จจริงทางรัฐศาสตร์มีความนิ่งแล้วหรือไม่ เมื่อมีคำพิพากษาต่างประเทศ ศาลใดต้องพิจารณาบังคับมีองค์คณะเพียงพอหรือไม่ ซึ่งขณะนี้ยังไม่สามารถตอบได้ ต้องพิจารณาถึงความพร้อมของประเทศเป็นสำคัญ เมื่อยังไม่พร้อม ข้อมูลยังไม่ชัดเจนเพียงพอ ก็ไม่สามารถออกกฎหมายได้ ข้อตกลงเลือกศาลย่อมดำเนินไปไม่ได้ เห็นว่า ในขณะนี้ประเทศไทยยังไม่มีความพร้อม เพราะประเทศไทยมีการบริหารสัญญาระหว่างประเทศแตกต่างกัน ซึ่งในการค้าการลงทุนระหว่างประเทศมีคดีประเภทต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องไม่ว่าคดีแพ่งและพาณิชย์ คดีปกครองเชิงพาณิชย์ สัญญาทางปกครอง สัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ สัญญาประมุขงานระหว่างประเทศ คดีบางประเภทอยู่ในอำนาจของศาลปกครอง ซึ่งมีคำถามว่า ศาลปกครองเห็นด้วยกับข้อตกลงเลือกศาลหรือไม่ประการใด ในบริบทการค้าระหว่างประเทศ มีสัญญาเกี่ยวข้องกับหลายประเภท ซึ่งสัญญาเหล่านี้ส่วนน้อยที่จะเลือกกฎหมายไทยเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับ สัญญาระหว่างประเทศต่างๆ เช่น การลงทุน การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ ซื้อขาย ทรัพย์สินทางปัญญา สัญญาการบริหารจัดการ ไม่เลือกกฎหมายและศาลของประเทศไทย ในภาคปฏิบัติข้อตกลงเลือกศาลมีการดำเนินการนานแล้ว คือตกลงตั้งแต่เมื่อทำสัญญา ตกลงกันในเรื่องอนุญาโตตุลาการ ไม่ว่าจะตกลงไว้เป็นการเฉพาะหรือตกลงกันเมื่อเกิดข้อพิพาทแล้ว เช่น ตกลงดำเนินคดีที่ศาลที่มีค่าใช้จ่ายถูก อีกทั้งเมื่อเริ่มคดีแล้วยังเจรจาตกลงเปลี่ยนได้เพราะเป็นเรื่องคดีบุคคล

ความคิดริเริ่มในเรื่องอนุสัญญาฯ เป็นเรื่องที่ดี อาจเพิ่มอำนาจการต่อรองได้ แต่เรื่องประโยชน์ที่จะได้รับไม่แน่ใจ กฎหมายเกี่ยวกับการบังคับตามคำพิพากษาต่างประเทศอาจมีประโยชน์ทำให้มีข้ออ้างอ้างว่าประเทศไทยมีกฎหมายในเรื่องดังกล่าวเหมือนกัน แต่จะใช้เป็นเครื่องมือเป็นผลให้

ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางนั้นเป็นไปได้ยาก ประเทศไทยยังต้องปรับอีกมาก โดยเฉพาะในเรื่องการทำธุรกิจ การค้าการลงทุนหลายภาค ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเงิน และการส่งเสริมการลงทุน ชั้นแรกคือยอมรับอุปสรรค เรื่องภาษา ซึ่งประเทศไทยยังไม่มีความพร้อม ไม่สามารถแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านได้ หากการดำเนินการ บวณพิจารณาในศาลยังเป็นภาษาไทย คงเป็นไปได้ยาก เพราะจะต้องมีการแปลการรับรองความถูกต้องอีก หากประเทศไทยไม่ปรับ ก็คงมีความเสียเปรียบตลอดไป จึงน่าจะสนับสนุนให้ไทยให้ภาษาอังกฤษเป็น ภาษาราชการภาษาที่สอง

๖. นายนวรรตน์ กลิ่นรัตน์ ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา แสดงความเห็นว่าการเข้าเป็นภาคี อนุสัญญาฯ อาจทำให้ประเทศมีภาพลักษณ์ที่ดี แต่ประเทศไทยเองเคยเข้าเป็นภาคีในหลายอนุสัญญา แต่ก็มีปัญหาในทางปฏิบัติ เช่น อนุสัญญาเกี่ยวกับยาเสพติด ความตกลงทริปส์ (TRIPS) หรือในเรื่อง อนุญาโตตุลาการตาม New York Convention เป็นต้น ดังนั้น การจะดำเนินการสิ่งใดจึงต้องพิจารณา อย่างละเอียดคำนึงถึงทุกส่วนทุกฝ่าย ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่า ประเทศภาคีอนุสัญญาจำนวน ๒๘+๑ ประเทศ ส่วนใหญ่เป็นประเทศในยุโรปที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี

การบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศอาจแบ่งได้เป็น ๔ ลักษณะ ดังนี้

๑. บังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศเหมือนคำพิพากษาของตน

๒. บังคับตามคำพิพากษาถ้าคำพิพากษาเป็นไปอย่างเที่ยงธรรม ไม่ขัดต่อกฎหมายและความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

๓. บังคับให้ตามหลักอัยยาศัยไมตรีหรือหลักถ้อยที่ถ้อยอาศัยต่างตอบแทน

๔. ต้องฟ้องเป็นคดีขึ้นใหม่และอ้างคำพิพากษาเป็นหลักฐานแห่งหนึ่ง

ทั้งนี้ ประเทศหนึ่งๆ ยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศแต่ละประเทศ ไม่เหมือนกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาของไทยในปี ๒๕๖๑ แสดงไว้ชัดเจนว่า ศาลไทยอาจยอมรับและ บังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศได้ สำหรับอนุสัญญาฯ เป็นเรื่องเกี่ยวกับคดีแพ่งพาณิชย์ ซึ่งครอบคลุมกว้างขวาง ศาลที่ได้รับเลือกจะต้องพิจารณาพิพากษาให้ ศาลที่ไม่ได้รับเลือกห้ามมิให้ พิพากษา หน้าที่ของศาลที่ไม่ได้รับเลือกต้องงดหรือจำหน่ายคดีเว้นแต่ข้อตกลงเป็นโมฆะหรือขัดต่อความ สงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งนำพิจารณาว่า ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี ของประชาชนตามความหมายของแต่ละประเทศนั้นอาจมีความแตกต่างกัน

หลักการสำคัญอีกประการของอนุสัญญาฯ คือศาลในประเทศภาคีทั้งหลายจะต้องยอมรับ บังคับตามคำพิพากษาของศาลที่ถูกเลือก จะปฏิเสธได้เมื่อมีเหตุตามที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ ศาลที่ตัดสิน ไม่มีความเกี่ยวข้องกับคู่พิพาทหรือเรื่องที่พิพาทก็อาจปฏิเสธได้ หลักการคล้ายกับกฎหมายอนุญาโตตุลาการ ในส่วนกฎหมายไทยนั้น ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาเดิมข้อตกลงเลือกศาลอื่นถือว่าขัดต่อกฎหมาย เกี่ยวกับความสงบ ไม่อาจใช้บังคับกันได้ แต่แนวคำพิพากษาศาลฎีกาล่าสุดตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ เป็นต้นมา ข้อตกลงเลือกศาลต่างประเทศใช้บังคับได้แต่ไม่ตัดอำนาจศาลไทย ถ้าศาลไทยเห็นว่ามีภาวะเกี่ยว ก็สามารรถตัดสินได้ ทั้งนี้ เพราะอำนาจต่อรองในทางสัญญาไม่เท่ากัน ฝ่ายที่มีอำนาจต่อรองมากกว่า กำหนดศาลที่ตนได้ประโยชน์ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๘๘๒/๒๕๕๙ วางหลักว่า ไม่เพียงศาลที่ตกลงกัน ไว้เท่านั้นที่พิจารณาคดีได้ เมื่อมูลคดีพิพาทเกิดขึ้นในราชอาณาจักรไทย พยานหลักฐานอยู่ที่ไทย กล่าวคือ แม้กล่าวอ้างข้อตกลงตามสัญญา แต่ปัจจัยอื่นๆ เอื้อต่อการขึ้นศาลไทยมากกว่า ศาลไทยก็มี

อำนาจพิจารณาได้ ปัจจุบันมีกฎหมายสองฉบับที่กำหนดให้มีข้อตกลงเลือกศาลได้แต่ไม่ตัดอำนาจศาลไทย คือ พระราชบัญญัติขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ พ.ศ. ๒๕๔๘ และพระราชบัญญัติรับขนส่งทางถนนระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๖ กำหนดให้เลือกศาลได้แต่ไม่ตัดอำนาจศาลไทยเสียทีเดียว เหตุที่ไม่ตัดอำนาจศาลไทยเนื่องจากมาจากหลัก forum non conveniens ตามหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ของประเทศอังกฤษ ที่เห็นว่า การฟ้องคดีที่ศาลบางเรื่องไม่เป็นธรรมแก่คู่ความ เพราะมีศาลอื่นที่มีความเหมาะสมมากกว่า สะดวก รวดเร็ว ค่าใช้จ่ายน้อยกว่า ทั้งนี้ ไม่ลิดรอนสิทธิของฝ่ายโจทก์และไม่ขัดต่อความเป็นธรรม โดยคำนึงถึงทุกด้านให้มีความสมดุล

ข้อตกลงเลือกกฎหมายต่างประเทศใช้กันมานานและยอมรับมานาน แต่ในทางพิจารณา มีปัญหาคือคู่ความกล่าวอ้างแต่ไม่นำสืบกฎหมายต่างประเทศ ทั้งเมื่ออ้างคำพิพากษาต่างประเทศในศาล ก็อาจอ้างเพียงบางส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเอง ศาลไม่อาจพิจารณาให้ได้ ดังนั้น การอ้างคำพิพากษาของศาลต่างประเทศจึงอาจมีปัญหาในทางปฏิบัติ

สัญญาระหว่างประเทศหลายประเภท เช่น สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ สัญญาบริการ ที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาล มักพบว่าคู่สัญญาที่ได้เปรียบมีอำนาจต่อรองเหนือกว่ามักเลือกกฎหมายเลือกศาลที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง การทำสัญญาในทางแพ่งและพาณิชย์มีความได้เปรียบต่างกัน การจะเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ หรือไม่ยังต้องพิจารณาอีกพอสมควร ให้มีความเท่าเทียมกัน ซึ่งกรณีต่างจากการบังคับตามคำพิพากษาและดำเนินการในคดีล้มระหว่างประเทศ (cross-border insolvency) ซึ่งกฎหมายกำหนดศาลที่พิจารณาไว้แล้ว

ความกลัวที่ว่าหากไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับข้อตกลงเลือกศาลแล้วต่างชาติจะไม่กล้าลงทุนนั้น เป็นเพียงปัจจัยการลงทุนเล็กๆ ปัจจัยหนึ่ง เนื่องจากยังมีปัจจัยอื่นที่สำคัญอีกมากมาย เช่น ค่าจ้างแรงงาน เป็นต้น มีการศึกษาเกี่ยวกับบทเรียนจากการให้อนุญาตตุลาการต่างประเทศชี้ขาดข้อพิพาท กล่าวคือ การดำเนินคดีในประเทศพินันนิม เช่น ประเทศสิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา สวิตเซอร์แลนด์ มีค่าใช้จ่ายสูงมาก อีกทั้งอนุญาตตุลาการเป็นนักกฎหมายซึ่งอาจไม่มีมุมมองในทางสังคม นอกจากนั้น ส่วนมากเป็นคดีฝ่ายเดียว เพราะค่าใช้จ่ายสูงมากอีกฝ่ายจึงไม่สู้คดี ซึ่งค่าใช้จ่ายมากกว่าการพิจารณาคดีในศาล โดยคดีทุนทรัพย์ต่ำกว่า ๑๐ ล้านบาท ค่าใช้จ่ายไม่คุ้มกับผลตอบแทน ระยะเวลาไม่น้อยกว่าการขึ้นศาล ปัญหาว่าอนุญาตตุลาการมีความเป็นกลางหรือไม่ ค่าชี้ขาดคำนึงถึงแง่มุมทางสังคมหรือประโยชน์สาธารณะหรือไม่ เป็นต้น

สรุปว่า ขณะนี้ยังไม่ชัดเจนเพียงพอว่าการเป็นภาคีอนุสัญญาจะมีผลดีกว่าหรือไม่ และเป็นประโยชน์กับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยหรือไม่เพียงใด จึงยังไม่ควรรีบร้อน แต่ต้องศึกษาวิจัยผลดีผลเสียให้ละเอียดรอบคอบ อย่างน่าเชื่อถืออ้างว่าเพื่อประโยชน์การลงทุนต่างประเทศมาเป็นข้อชี้ขาด

๗. คำถามและความเห็นของผู้เข้าร่วมการสัมมนา

๗.๑ ในกรณีประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ จะมีโอกาสนำมาใช้ในทางปฏิบัติหรือไม่ และจะนำข้อตกลงมาใช้ประโยชน์กับสัญญาประเภทใด เพราะตามที่กล่าวว่าสัญญาระหว่างประเทศส่วนใหญ่มักกำหนดข้อตกลงเลือกศาลไว้ในสัญญาแล้วหรือกำหนดให้ใช้อนุญาตตุลาการ อีกทั้งการเข้าเป็นภาคีจะเป็นการแย้งกับพันธกิจของศาลยุติธรรมที่สนับสนุนและส่งเสริมอนุญาตตุลาการหรือไม่ ทั้งนี้ เห็นว่า บทบาทในการตัดสินใจเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ ไม่ใช่บทบาทของศาลยุติธรรมแต่เป็นบทบาทของฝ่ายบริหารมากกว่า

นายเดชอุดม ไกรฤทธิ์ เห็นว่า อาจมีประโยชน์น้อยเพราะหมดสมัย เนื่องจากปัจจุบัน
 ธุรกิจพาณิชย์และการลงทุนเปลี่ยนเป็น Digital Economy หมดแล้ว สิ่งสำคัญคือความตกลงระหว่าง
 ประเทศเกี่ยวกับธุรกรรมทางด้านนี้ ศาลหรือฝ่ายนิติบัญญัติต้องพิจารณาเพื่อให้ประเทศไทยก้าวหน้าทัน

นางฐิติดารัตน์ นรินทรางกูร ณ อยุธยา ชี้แจงว่า ศาลยุติธรรมไม่ได้มีบทบาทในการเป็น
 ผู้นำการตัดสินใจว่าควรเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ หรือไม่ เหตุผลหนึ่งที่จัดการสัมมนาก็เพื่อเตรียมความ
 พร้อมด้านข้อมูลวิชาการ เนื่องจากได้รับคำถามจากศาลในประเทศอาเซียนเกี่ยวกับความพร้อมในเรื่องนี้
 อีกทั้งการพิจารณาตัดสินใจเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาต่างๆ หรือร่างกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้องกับศาลยุติธรรม
 ทางฝ่ายบริหารก็จะเชิญผู้แทนศาลยุติธรรมไปชี้แจงสอบถามและขอข้อมูล การสัมมนาเชิงวิชาการจึงเป็น
 การเตรียมข้อมูลในเบื้องต้น ซึ่งคาดว่าจะมีการสอบถามจากทั้งฝ่ายบริหารและนานาประเทศต่อไป

นายกิตติวัฒน์ จันทร์แจ่มใส เห็นว่า การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ ไม่ใช่จะไม่มีประโยชน์
 เสียทีเดียว เพราะจุดมุ่งหมายคือการบังคับตามคำพิพากษา หากเข้าเป็นภาคี คำพิพากษาของศาล
 ต่างประเทศซึ่งนักลงทุนไทยไปลงทุนในประเทศนั้นสามารถบังคับในประเทศไทยได้โดยตรง

๗.๒ สัญญาระหว่างประเทศที่มีเขตอำนาจศาลหลายประเทศ ส่วนใหญ่มักตกลงเลือก
 ศาลไว้ในสัญญาแล้ว ซึ่งก็มักเป็นศาลต่างประเทศ เพราะแม้ต้องการเลือกศาลไทย แต่ทรัพย์สินที่ต้อง
 บังคับอยู่ต่างประเทศ ก็ไม่เกิดประโยชน์ หากเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ แล้ว คำพิพากษาของศาลไทย
 สามารถบังคับได้ในต่างประเทศก็ถือว่าเป็นข้อดี อย่างไรก็ตาม ในแง่ของธุรกิจ หากพิจารณารายชื่อภาคี
 แล้วพบว่าประเทศไทยไม่น่าสนใจ กล่าวคือไม่มีประเทศจีนและประเทศกลุ่ม CLMV (กัมพูชา ลาว
 เมียนมาร์ เวียดนาม)

๗.๓ ในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ มีมาตรการที่เรียกว่า anti suit injunction เช่น
 คู่กรณีไทยพิพาทกับคู่กรณีอังกฤษ คู่กรณีอังกฤษอาจฟ้องที่ศาลอังกฤษและขอให้ศาลมีคำสั่งชั่วคราวห้าม
 ฟ้องศาลอื่น ถ้าประเทศไทยไม่เป็นภาคีอนุสัญญาฯ ก็จะนำ anti suit injunction มาใช้ไม่ได้ แต่ถ้าเป็น
 ภาคีก็ถูกผูกมัดโดยปริยาย นอกจากนั้น เห็นว่า การเข้าเป็นภาคีไม่ใช่ปัจจัยหลักว่าการค้าการลงทุนขยาย
 แพร่สะพัดมากขึ้นหรือไม่ ปัจจัยสำคัญหลักคือประเทศไทยไม่มีอำนาจต่อรองเพราะเศรษฐกิจมีขนาดเล็ก
 แม้เป็นภาคี คู่สัญญาก็เลือกศาลประเทศอื่น ประเทศไทยจะใช้ประเทศสิงคโปร์เป็นแม่แบบไม่ได้
 เพราะยุทธศาสตร์ของประเทศสิงคโปร์มุ่งการระงับข้อพิพาททางกฎหมายเป็นรายได้ของประเทศ
 ประเทศสิงคโปร์มีความพร้อมทาง infrastructure ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ และใช้ภาษาอังกฤษ
 เป็นภาษาราชการ ประเทศต้นแบบที่ประเทศไทยควรศึกษาคือ ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรม
 แข็งแกร่งและใช้ภาษาญี่ปุ่น ได้รับแรงกดดันจากต่างประเทศในการทำข้อตกลงต่างๆ แต่ยังรักษา
 infrastructure ไว้ได้พอสมควร

๗.๔ กรมบังคับคดีแจ้งว่า กรมบังคับคดีมีโครงการจัดประชุมเรื่องการบังคับคดีของศาล
 ต่างประเทศในอาเซียนในปี ๒๕๖๐ ซึ่งจะได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมต่อไป สำหรับในเรื่อง
 การบังคับคดีล้มละลายข้ามชาติ ได้มีการประชุมเมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๕๙ ได้นำข้อมูลที่ได้รับมาประกอบ
 การยกร่างกฎหมายแล้วเสร็จและเสนอสมานิติบัญญัติพิจารณา ทั้งนี้ จากการที่กรมบังคับคดีได้ส่งผู้แทน
 ไปร่วมสังเกตการณ์การประชุม Hague Conference แนวโน้มภายหลังจากจัดทำอนุสัญญาในเรื่องข้อตกลง
 เลือกศาลแล้วจะจัดทำร่างอนุสัญญาเกี่ยวกับการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ
 ในคดีแพ่งและพาณิชย์ต่อไป ซึ่งขณะนี้กรมบังคับคดีเองกำลังทำงานวิจัยในเรื่องนี้อยู่เช่นกัน

๗.๕ การทำข้อตกลงเลือกศาลของคู่สัญญาจำเป็นต้องมีจุดเกาะเกี่ยวกับศาลที่เลือกหรือไม่ หรือเพียงใช้เจตนาของคู่ความเพียงอย่างเดียว หากเป็นเช่นนั้น การให้คู่สัญญามีสิทธิเลือกศาลจะเป็นการจำกัดอำนาจของศาลหรือไม่อย่างไร

อาจารย์ ดร.กิตติวัฒน์ จันทรแจ่มใส เห็นว่า สำหรับในคดีแพ่งพาณิชย์มีข้อพิจารณาประการหนึ่งว่า คู่สัญญาอาจประสงค์จะดำเนินคดีที่ศาลที่เป็นกลาง อนุสัญญาฯ จึงไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจน แต่กำหนดไว้ที่ลักษณะระหว่างประเทศของคดีและเปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจได้ ซึ่งในทางปฏิบัติ คู่สัญญาก็มักเลือกศาลที่มีความเกี่ยวข้องอยู่แล้ว

นายวรรัตน์ กลิ่นรัตน์ เห็นว่า ตามข้อบท ๑๙ ของอนุสัญญาฯ ประเทศหนึ่งอาจปฏิเสธไม่พิจารณาคดีได้หากคดีนั้นไม่มีความเกาะเกี่ยวเชื่อมโยง ดังนั้น แม้คำพิพากษาของไทยไปบังคับในต่างประเทศ ก็อาจถูกตีความไม่ปฏิบัติตามก็ได้ เพราะอนุสัญญาฯ เองก็เปิดช่องไว้ หากประเทศนั้นไม่มีความเชื่อถือ ก็อาจปฏิเสธบังคับตามคำพิพากษาของศาลไทยได้ ทั้งอนุสัญญาฯ ก็ไม่ได้กำหนดบทลงโทษไว้

๗.๖ รองศาสตราจารย์ ดร. พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร เห็นว่า ประเทศไทยเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนเดิมและประเทศสมาชิกใหม่ การพิจารณาเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ ต้องมีความสุข การทำความตกลงระดับทวิภาคีมีความน่าสนใจ โดยเฉพาะเศรษฐกิจ CLMV อย่างนี้ถึงอนุสัญญาฯ เป็นคำตอบเดียว ทั้งนี้ ประเทศไทยมีภูมิปัญญาของบรรพบุรุษในการแสดงท่าทีระหว่างประเทศอยู่แล้ว

๗.๗ นายเดชอุดม ไกรฤทธิ เห็นว่า ตราบไต่ที่ประเทศไทยยังไม่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการ โอกาสที่คู่สัญญาจะเลือกศาลไทยในการพิจารณาคดีมีน้อย

.....